

Štajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko postojlo številka 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (insetov) je za celo stran K 80, za 1/2 strani K 40, za 1/4 strani K 20, za 1/8 strani K 10, za 1/16 strani K 5, za 1/32 strani K 2:50, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 40.

V Ptuj v nedeljo dne 6. oktobra 1912.

XIII. letnik.

Vojna nevarnost.

Balkanske države mobilizirajo. — Rusije zahrbtna politika. — Ultimatum odklonjen.

Ravno je bilo pričakovati, da bodejo pogajanja glede turško-italijanske vojne imela uspeh in da bode mir sklenjen, kar bi vso itak hudo razburjeno evropsko javnost potolažilo. — Ko se je zdaj že zopet prav vznemirljive vesti iz balkanskega kotlja na Balkanu. V trenutku, ko te novice pišemo, je skoraj gotovo, da bode v najkrajšem času balkanska vojska obruhnila. Mednarodna diplomacija bi morala pokazati naravnost izredne zmožnosti, ako bi to vojsko na Balkanu preprečila. Mogoče je verjeti, da bodejo evropske velevlasti imele veliko vpliva, da vstavijo napovedano krvavo bitko. Na vsak način se bode to v par dneh odločilo.

Da je vojska na Balkanu velikanska nevarnost za vesoljni evropski mir, je itak znana stvar. Avstro-Ogrska je najbolj prirojena in se mora obenem s trzvezo na stališču postaviti, da se ohrani na Balkanu „status quo“ (sedanji položaj). Ako bi se pa pričela na Balkanu „velika delitev“, katero se že desetletja prerokuje, seveda Avstro-Ogrska ne bode imela igrati vloga mirnega gledalca. Saj je itak veliko napako storila, ko pri aneksiji Boznije in Hercegovine ni vzela obenem sandžak Novi-

Kolikor je mogoče iz nebrojnih dostikrat nasprotujočih si poročil posneti, je sedanji položaj tako nastal: Balkanske države (Bulgarija, Srbija, Črnagora in Grška) so uresničile vsako tajno zvezo, potom katere hočejo zdaj Turčijo v njenem itak neprijetnem stanju naložiti. Zahteve teh predrznih balkanskih držav, katerih vodstvo je Bulgarija prevzela, so velike in jih Turčija pod nobenim pogojem ne more sprejeti, brez da bi si zadala sama smrtni suknj. Bulgarija in Srbija zahtevata zlasti proglašanje autonomije v Makedoniji itd. Turčija sama stoji na stališču, da si bode svoje stvari sama odpravila in da ne potrebuje farizejskega vmešavanja sosedov. Ali male države so pričele hujšati s sabljico rožljati in kar nakrat je prišla vest, da so Srbija, Bulgarija, Črnagora in Grška napovedale splošno mobilizacijo svojih armad. Rumunska pa ni z njimi zvezana, ker gre skozi drn in drn v Avstrijo. Samoumevno je, da je morala pod tem pritiskom tudi Turčija mobilizirati. Tako zamorejo vsak trenutek prvi teleti počiti . . .

Balkanske države same se igrajo v vsej zadevi z ognjem. Kajti prav veliko vprašanje je, je-li bi zamogle Turčijo z orožjem premagati. In tudi upanje, da bodejo morda Albanijcem turškimi sovražnikom pomagali, je napačno; kajti vojska bode imela značaj „verske vojne“, kar mednarodni svet se bode boril proti „gjavani“. Sicer bi balkanske države ne imele nobenega pravega dobička. Kajti Avstro-Ogrska ne more dovoliti spremembo razmerja moči na Balkanu. Te države se zanašajo brzkone na velevlasti „slavanskega strica“ — Rusije. In po- ker Rusije je res tako farizejska in hinavska država proti naši monarhiji, da je v tem oziru

velika presenečenja pričakovati. Že v času naše vojskine nevarnosti s Srbijo je bila ruska politika taka, pa takrat Rusija ni mogla nastopiti. Zdaj pa je takoj pričela mobilizirati in čeprav se od strani ruske vlade to taji, ima ta ruska mobilizacija vendar svojo ostro proti Avstro-Ogrski obrnjeno. To je dejstvo! Res je sicer, da se Rusija ne bode upala našo monarhijo naskočiti, kajti z nami je Nemčija, katere zvestoba je nad vsak dvom zvišena. Ali Rusija hoče s svojo mobilizacijo našo državo prestrašiti, češ da se ja ne bi v balkanske razmere vmešala . . . Tako je torej politično obzorje za najtemnejšimi oblaki zasledeno. Upajmo, da nam grozovita nevihta še enkrat zaprinese!

Avstrija in vojna nevarnost. Važni angleški list „Daily Graphic“ piše, da je položaj na Balkanu jako resen. Ali karkoli se naj zgodi, ne morejo niti Slovani niti Grki na kakšnji dobiček računati. Kajti za obema stoji Avstrija z vojaško silo, ki je bolj združena in pripravna nego vsaka druga evropska moč razven Nemčije. Vročekrvneži v Sofiji, Belgradu, Cetinjah in Atenah bi pač radi boj pričeli. Ali velevlasti jih ne morejo prepustiti njih neumnosti. Ti vročekrvneži menijo na svoj lahkomisolni način, da so notranji boji Turčije in njena vojna za Italijo zanje zlata priložnost; pa pozabijo, da nimajo monopola za dobre priložnosti. Najlepša je priložnost za Avstrijo. Kajti Avstrija je končni zapovednik krize in edina velevlast, ki ima proste roke. Nevarnost, da bi Avstro-Ogrska orientsko vprašanje na lastno pest rešila, je najvažnejši moment za vse velevlasti, ki bodejo vsled tega vse poskusile, da obdržijo mir na Balkanu. Jugoslovanski hujskači bi morali biti slepi, ako bi ne izpoznali svarila, da bode prvi napad proti Turčiji obenem signal za oboroženi nastop Avstro-Ogrske, ki bode orient po svojih lastnih nazorih predrugačila. — Angleži čutijo torej prav dobro, da naša država ne sme spat, kadar se bijejo njeni sosed in da je v vesoljni politiki najbolj odločilna.

Armade balkanskih držav, ki hočejo Turčijo naskočiti, so približno tako-le močne: Bulgarija ima v vojski 144 batajlonov, 36 kompanij z mašinskimi puškami, 37 eskadronov, 81 poljskih, 18 gorskih in 9 havbic-baterij s skupno 160.000 puškami, 144 mašinskimi puškami, 6000 jezdeci ter 550 kanoni. Skupaj z rezervo bi štela bulgarska armada 232.000 mož, 6000 jezdecev in 720 kanonov. Bulgarska armada je najboljša na celem Balkanu. — Turčija je v jako neprijetnem položaju. Za vojsko v Evropi ima na razpolago 620 batajlonov, 163 eskadronov, 186 baterij in 137 mašinskih strojev, torej okroglo 450.000 pušk, 21.000 jezdecev, 1000 kanonov in 137 mašinskih pušk. Armada je v splošnem dobro oborožena in se da prav

hitro mobilizirati. — Črnagora ima le milicno armado 4 divizij, 11 brigad s 56 batajloni. Vsak batajlon šteje 800 mož. — Srbija bi v najhujšem slučaju 300.000 vojakov skupaj spravila. — Grška pa šteje le 75.000 vojakov.

Zadnje vesti.

Turčija je odklonila srbski ultimatum glede dovolitve prevoza vojnega orožja. Ta odklonitev se smatra splošno za „casus belli“ (vojni slučaj).

Iz Pariza se poroča, da so balkanske združene države predložile Turčiji zadnjič svoje zahteve, na katere zahtevajo tekem 24 ur odgovor.

Turčija je proglasila mobilizacijo vse svoje armade. Za vrhovnega poveljnika je bil imenovan general Abdullah paša. Popolno mobilizacijo se je tudi v Bulgariji, Srbiji, Grški in Črnigori proglasilo. Rusi zbirajo svoje vojake nadalje.

Avstro-ogrška vlada se ni proglasila nikakoršnjih vojaških odredb. Vojni minister pl. Auffenberg je le izjavil, da se je vpeljal pomnoženo mirovno stanje na južnem vzhodu se nahajajočih vojaških oddelkov (verkarsterter Friedenstand).

Albanci so izjavili, da v tem slučaju ne bodejo svoje turške domovine izdali.

Diplomati evropskih velevlasti delajo krčevito, da bi vojno v zadnjem trenutku še preprečili. A položaj je stalno resen.

Bulgarski kralj Ferdinand je v posebnem kronskem svetu izjavil, da hoče odstopiti in prestol svojemu sinu Borisu prepustiti.

Splošno se sodi, da bode Srbija dne 7. oktobra Turčiji vojno napovedala. Istotako bodejo storile ostale balkanske države. Promet na železnicah je res vstavljen. V Bulgariji in Srbiji vlada veliko vojno navdušenje.

Za Avstrijo v tem hipu še ni vzroka hujšega razburjenja. Ako bi se Avstrijo zapletlo v vojno, hodemo to svojim čitateljem s posebno izdajo „Štajerca“ naznanili.

Zobna kréma

KALODONT

Ustna voda 40

Ker štajerski deželni zbor ne dela!

Spisal učitelj M. Mattner, Mitterdorf. (Nadaljevanje.)

Tudi glede javnega zdravilstva škoduje leni deželni zbor globoko. V Högasu imamo moško zdravilišče za tuberkulozne (jetične); ustanoviti se hoče tako zdravilišče tudi za na pljučah bolane ženske in dekleta. Koliko revnim materom in dekletom bi se pri pravočasnem nastopanju lahko pomagalo; pa te nesrečnice morajo hirati, ker nam tacega zdravilišča manjka! Posebno

važna pa je tudi odprava pomanjkanja zdravnikov na deželi.

Jako težko vpliva lenobopasenje deželnega zbora tudi v delovanje mnogobrojnih splošnokoristnih društev. Ta koristna društva so postala večinoma za javnost neobhodno potrebna, računati pa morajo s pomočjo dežele. Ker pa zdaj deželnozbornsko kolesje stoji, mora mnogo teh društev svoje delovanje zmanjšati ali pa se popolnoma razpustiti; škoda pa ima vedno zopet splošno ljudstvo. Naj omenimo le nekatera poglavitna teh društev, da bodejo čitatelji izpoznali splošno škodo, povzročeno po delanezmožnosti deželnega zbora:

Sadje- in vinoreja, sajenje zelenjave in vrtov; vzhovčevanje sadja; gozdna kultura; pridelovanje krme; živinoreja, konjereja, svinjereja, perutnine in čebelarstvo; mlekarstvo; ribištvo; pletarstvo; promet s tujci; plavšarstvo; sajenje žitja; razna podporna društva za študente; za trgovinske in obrtne nadaljevalne šole; godba; gasilstvo; obrtna društva; narovoslovje; ljudsko knjižarstvo; ljudska izobrazba; podpiranje revežev, sirot in otrok; oskrba slepcev; bolnišnice; oblačevanje vboгих otrok; počitniške kolonije; podpora odpuščenih jetnikov; zavodi za malo deco; zavodi za bolnike in rekonvalescente; preskrba pohabljenec in idiotov; vzgoja naravno zanemarjenih otrok; otroški vrtci itd.

In pomislimo, kolikokrat so odvisni osebni interesi od deželnega zbora! Koliko prošnje je, od katerih je eksistenca vboгих vdov, sirot in starčkov odvisna. Kdor le nekaj teh razmer pozna, temu mora globoko v srce rezati, ako na to misli, koliko jih je nezasluzeno lakoti in javni vbožni preskrbi izročeno, — ker deželni zbor ne dela!

Odkril sem v tih člankih le najvažnejša oškodovanja, ki so vsled nedelavnosti deželnega zbora nastala. Nikdo ne sme zanemarjati tega perečeg vprašanja. Izpadanje deželnozbornskega dela sega tako globoko v razmere življenja, oškoduje vse tako hudo, prinaša vsem stanovom lako občutno škodo, da zdaj tudi že prebivalstvo mora začeti nujno zahtevati in poslanca na odgovornost klicati.

Obstrukcijo slovenskih poslancev, ki je za vse prebivalstev velika škoda, se mora in se bode premagalo!

Današnja številka „Štajerca“ ima 4 strani priloge; vsled tega obsega skupaj 12 strani in 5 slik.

Politični pregled.

Beda dežel. Država in nesrečna politika, s katero se v Avstriji narode vlada, spravila je posamezne dežele res na beraško palico. Že dolgo časa se govori o tem, da mora državni zbor posamezne dežele „sanirati“ in jim potrebnih sredstev za razvitek dati. Govori se in govori, — ali napravilo se doslej ni še nič. Zato so skoraj vse dežele v velikanskih dolgovih in ne morejo niti najnujnejših zahtev rešiti. Primanjkljaj Češke za leto 1913 n. pr. znaša 29½ milijonov kron in neobhodno potrebno bo 15%, no zvišanje davkov. V Galiciji znaša primanjkljaj dežele za prihodnje leto 11 milijonov kron. Tam se predlaga celo 30% no zvišanje deželnih doka. Kako stoji stvar na Štajerskem, smo zadnjic v posebnem članku omenili. Celo na Koroškem znaša primanjkljaj že 1½ milijona in bi se moralo doklade izredno visoko zvišari, ako bi se hotelo vse poplačati. To pa ne gre v nobeni deželi, kajti ljudstvo je izmozgano v teh časih splošne draginje.

Na Koroškem, kjer se je zdaj deželni zbor na kratko zasedanje sklicalo, so finančne razmere tudi prav žalostne, kakor dokazuje to deželni proračun za leto 1913. Država ne pomaga nič, deželni izdatki pa rastejo v vsakim letom bolj občutno. Medtem ko so znašali koroški deželni izdatki leta 1890 komaj nekaj čez 2 milijona kron, znašajo zdaj že več kot 7½ milijonov kron. Glavni izdatki so seveda oni za šolstvo, ki so zrastle v tej dobi od ¼ milijona na več kot 3 milijone kron. Ako bi se hotelo deželni primanjkljaj na Koroškem pokriti, treba bi bilo deželne doklade za 45% zvišati. To seveda ne gre, ker bi ljudstvo moralo gospodarsko izkrvaveti. Na drugi strani se bodejo pa vendar morale

doklade vsaj za nekaj zvišati. Poslanec Steinwender priporoča potrebno zvišanja 15%. Država pa — spi!

Odiranje davkoplachevalcev. V avstrijski delegaciji vložil je neki poslanec vprašanje na vojnega ministra, v katerem pravi m. dr.: „Glasov časnih poročil se vojaško požrtvovalnost prebivalstva od strani raznih založnikov vlade grdo izrablja in zlorablja, samo da se posamezniki na troške širokih slojev prebivalstva obogati. Tako je napravila livarna kanon Plzenskih Skoda-tvornica l. 1911 čistega dobička za več kot 4½ milijonov kron. Podjetje za zgradbo parnikov „Stabilimento Tecnico“ v Trstu napravilo je 1½ milijona kron čistega dobička, fabrika patronov v Hirtenbergu 3½ milijonov kron itd. Posebno grdo nastopa železni kartel. Deli za parnike c. k. mornarice imajo za 15% višjo ceno nego za druge kupce“. Ni čuda, da so potem naši vojni parniki mnogo dražji nego inozemski. Veliki kapitalisti in liferanti se mastijo, vboго ljudstvo pa plačuje s svojimi davki to odiranje!

Cena žitja in kruha. Zavedni in nezavedni nasprotniki kmeta kričijo vedno, da je treba colnine za žitje odpraviti, ker se bode na ta način cena kruha znižalo. V „Agrar-Blattu“ pa čitamo račune, ki dokazujejo, da je ta trditev popolnoma napačna in da se kmeta po nedolžnem za „krušnega oderuha“ psuje. Evo ta račun: 100 kg pšenice stane pri colninski meri K 6:30 okroglo 24 K. Ko bi colnine ne bilo, znašala bi cena okroglo 18 K. Pri današnji ureditvi velikih mlinov se stavi cena čiste moke (Auszugmehl) za okroglo 50% višje nego cena pšenice, torej na 36 K. Iz 100 kg pšenične moke se napravi 128 kg kruha v malih koscih (torej žemelj, kipflov itd). Ti tehtajo sedaj 30 do 32 gramov in se prodajajo po 4 vinarje. Napravi se torej 4000 kosov in dobi zanje 160 K. Ako se od teh izkupljenih 160 K vrednost moke v znesku 36 K odtegne, ostane torej 124 kron za troške pekarije. Pri krušni ceni je torej cena moke z 21% in ona pekarijskih strokov z 78% udeležena. Ako se računa cena pšenice brez colnine z 19 K, pride moka na 27 K, to je za 6% cenejša. Žemlje bi postale torej za 6% težje (za 2 grama). Ako se moko prav nič ne računa in pusti kmeta ter mlinarja zastoj delati, potem mora pek le 124 K pekarijskih strokov dobiti; te dobi iz 3100 žemelj (po 41 gramov). Ako se računa pšenico po 36 K in moko vsled boljšega mletja za 25% višje kakor pšenico, potem pride 100 kg moke na 45 K. Pekarijski troški se z boljšim prometom prav lahko od 124 K na 35 K znižajo. Vsi troški bi znašali torej 80 K, ki se jih doseže iz 2000 žemelj (po 4 vin.) po 64 gramov. Ako kmetje za svojo pšenico 36 K dobijo, potem zamorejo svoje dolgove sami plačati. Pri velikih hlebcih iz ržene moke je račun sledeči: 100 kg rži stane danes 22 K in da pri srednjem mletju 70 kg dobre moke. Teh 70 kg moke daje 40% kruha več; torej se iz 100 kg rži prav lahko 100 kg kruha dobi in 1 kg kruha košta toliko kakor 1 kg rži, torej 22 vinarjev. K temu pride še pekarski troški od 5—6 vin. za kg. V resnici pa je kruh dostikrat slab in stane 1 kg od 36 do 40 vinarjev. Iz teh števil je razvidno, da cena žitja ne vpliva na kruhovo ceno in da kmet krušne draginje ni kriv.

Davki v raznih državah. V belgijski zbornici predložil je poslanec mesta Lüttich, Hektor Denis, statistiko o visokosti davčnih bremen v posameznih državah. Glasom te statistike pade na glavo prebivalstva davka: v Angliji K 82:06, Francoski K 78:98, na Holandskem K 57:50, v Avstriji K 49:05, v Italiji K 45:84, v Nemčiji K 43:37, na Norveškem K 42:60, na Danskem K 41:70, v Belgiji pa K 34.—

Cenjeni naročniki!

S pričetkom zadnjega četrtletja v tem letu si usojamo ceneje čitatelje in prijatelje na nadaljno naročbo vabiti.

„Štajerc“

je tekem let dokazal, da ga ne zatre nobena sila, ker je ravno edino neodvisno, samostojno, napredno ljudsko glasilo. „Štajerc“ je in ostane najcenejši in največji v slovenskem jeziku pisani tednik za ljud-

stvo. Zato pa tudi napreduje in se razširja, medtem ko drugi listi hirajo in umirajo. A „Štajerc“ hoče tudi v bodoče ostati to, kar je bil, — zaščitnik brezpravnega, odiranega in zatiranega ljudstva. Zato pa je treba, da vsi ki so dobre volje, sodelujejo in pomagajo, da postane list še večji, da dobi še več naročnikov, ker bode potem lahko še obširneje pravice kmetov, obrtnikov in delavcev branil. „Štajerc“ ni podpiran od nobene strani, za njim ne stojijo bogate farovške blagajne in ne ruski ter srbski denar. Zato pa je tudi treba, da vsakdo napram „Štajercu“

svojo dolžnost

izpolni.

Ali si že plačal zaostalo naročnino? Ako ne, stori to takoj, kajti naročnina se mora vedno in povsod naprej plačati.

Ali si že pridobil kakšnega novega naročnika? Ako ne, stori to; ne misli, da bi bilo to bogve kako težko. Vključno grdemu nasilju naših nasprotnikov je med prostim ljudstvom še vedno dovolj pogumnih src, ki se jih da za našo stvar pridobiti. Marsikdo ne ve, kaj želi in hoče list „Štajerc“ povej mu to! Marsikateri čita list prav rad, pa ne pride do tega, da bi se naročil; pomagaj mu! Marsikdo se boji, daj mu poguma!

Ali si v tvojih gostilni, kavarni, brivnici in pri tvojem trgovcu že vprašal, jeli imajo „Štajerca“ naročenega? Ako ne, stori to takoj! Ako li se branili, pusti jih in povej jim, da ne marajo s njimi ničesar več opraviti imeti. Kdor ni z nami, ta je proti nam!

Povsod treba dela, prijatelji, — nam niso ne dohtarske pisarne ne prižnice na razpolago, — zato pa mora vsak „Štajercijec“ pomagati. Le tako bode

zmaga naša!

Pogoji in cene naročnine so na glavi lista znamenovani.

Vsi na delo!

Popolno zaupanje

pridobile so si

Zvezda

MAGGI -JEVE kocke

krizcom

(gotova goveja juha).

po 5 vinarjev pri vseh gospodinjah.

ime MAGGI jamči za

takošnjo pripravo in izvrstno kakovost.

Dopisi.

Sv. Lovrenc nad Mariborom. Puščavčani — Rudeče Bregčani! — Tudi vi ste že čitali članek v „Ostdeutsche Rundschau“? In groza vas je preletela? O, o, zakaj neki? Menda, da si je predznil ta mladi študentič povedati nekaterim gospodom resnico v obraz. Res se je parkrat prekupicnil in mu je zlezlo v članek nekaj vrtic, ki niso čisto po našem, pa 999/1000 je istina in da je, pač priča prav jasno kričanje, ki se je jelo v zadnjem času. Res smešni so že članki v „Straži“. Ker je že predolgočasno vedno isto in vedno isto kvasiti iz enega kraja, si je dopisatelj „Straže“ izmislil nov modus. Obmejne občine morajo dati zdaj svoja imena za take članke. Ko čitaš prvi stavek, pa že znaš, kdo je pisatelj. Ali ga še ne poznaš? Ta črni broj si zdaj jelo ne ve drugače hladiti, da tlači imena poštenih tržanov v blato in jim pripisuje zdaj v svoji razburjeni, neobmejni fantaziji izmišljena dejanja. — Ne jezite se več. Jeza škodi zdravju. Gotovo je gospod „Rolf“ bil pozabil vam dati svoj članek najprej v popravo, v cenzuro. In to mu je za odpustiti. Najbrž je bil do sedaj mnenja,